

state and a positive therapeutic effect took place sooner in patients who underwent a course of inpatient treatment, so far as a correction of prescriptions could take place (in case of need) very often in contrast to outpatient treatment.

Key words: pathogenetic factors, treatment, therapeutic effect.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – проф. Ю.М.Нечитайло

Buk. Med. Herald. – 2008. – Vol. 12, № 1.–P.96-100

Надійшла до редакції 21.12.2007 року

УДК 618.17-008.8-055.23:616-002.5

С.П.Польова, Ю.В.Цисар, О.Д.Малетич

КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ ТА НАСЛІДКИ АНЕМІЧНОГО СИНДРОМУ В ДІВЧАТОК-ПІДЛІТКІВ, ІНФІКОВАНИХ МІКОБАКТЕРІЯМИ ТУБЕРКУЛЬОЗУ

Кафедра акушерства та гінекології з курсом дитячої та підліткової гінекології (зав. – доц. С.П.Польова)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

Резюме. У статті наведені клінічні прояви анемічного синдрому в дівчаток пубертатного віку, інфікованих мікобактеріями туберкульозу. Виявлено порушення гемопоезу та наявність дефіцитних станів, що негативно впливають на репродуктивну функцію дівчат-підлітків.

Ключові слова: туберкульоз, репродуктивна функція, дівчатка-підлітки.

Вступ. Погіршення репродуктивного здоров'я в дівчаток-підлітків є надзвичайно актуальною проблемою. Поширення туберкульозу серед підлітків привертає увагу не тільки лікарів гінекологічної практики, але і багатьох інших, оскільки містить соціальний аспект та стресову ситуацію. Епідемічна ситуація з туберкульозу та захворюваність підлітків значною мірою визначаються первинним туберкульозним процесом та його клінічним перебігом. Особливу увагу привертає збільшення питомої ваги поширених, деструктивних форм туберкульозу, які супроводжуються наявністю полірезистентних штамів МБТ, що визначає вкрай загрозливі епідеміологічні умови для осіб дитячого та підліткового віку [1, 3].

Туберкульоз викликає зміни імунітету, порушує функціонування кровотворної системи, впливає на нормальний гемопоез та метаболізм і сприяє дефіцитним станам, які проявляються анемією. Залізо входить до складу ферментних систем, які забезпечують тканинне дихання і реакції імунітету, бере участь у біосинтезі колагену. Через те залізодефіцитний стан у дівчаток-підлітків на тлі туберкульозу віддзеркалює порушення загального метаболізму, адаптаційних механізмів та стану імунітету в цілому [2, 6]. Дівчатка-підлітки з дефіцитом заліза мають значну схильність до інфекційних та вірусних захворювань, ендокринних розладів, що особливо негативно впливає на формування репродуктивної функції підліткового організму [4, 5].

Мета дослідження. Підвищити діагностику порушень репродуктивної системи в дівчаток-підлітків, інфікованих МБТ на тлі анемічного синдрому.

Матеріал і методи. Обстежено 27 дівчаток-підлітків, інфікованих мікобактеріями туберкульозу та контактних і хворими на туберкульоз,

віком від 12 до 18 років, які перебували на стаціонарному лікуванні в міському протитуберкульозному диспансері м. Чернівці за період 2006-2007 рр. Використані загально-клінічні, імунологічні, гормональні, мікробіологічні та цитохімічні методи дослідження. Проба Манту з 2ТО, ультразвукове і спеціальне гінекологічне обстеження проводилося усім пацієнткам.

Результати дослідження та їх обговорення. Наші дослідження виявили, що залізодефіцитна анемія (ЗДА) посідає перше місце серед усіх ускладнень перебігу туберкульозного процесу в юних пацієнток – 88,0 %. Основними клінічними формами залізодефіцитних станів у дівчаток-підлітків спостерігали I ступінь ЗДА, яка виявлена в 14 (52 %) обстежених, анемія II ступеня діагностована у п'яти (19 %) обстежених (рис.1). Латентний дефіцит заліза та переданемія, що спостерігалася в семи (26 %) обстежених, супроводжували функціональні розлади в статевих органах дівчаток, призводили до порушення становлення репродуктивної функції на тлі туберкульозу.

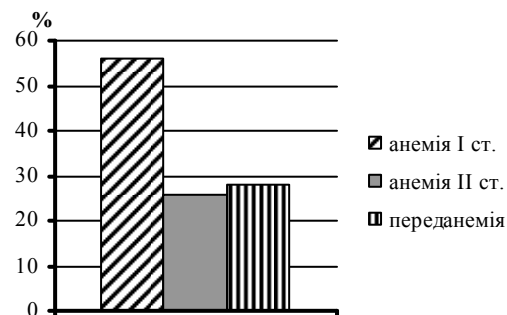

Рис. 1. Клінічні форми залізодефіцитної анемії в дівчаток-підлітків, інфікованих мікобактеріями туберкульозу

Кожен випадок захворюваності на туберкульоз супроводжувався змінами периферичної крові зниженням рівня гемоглобіну (Нв) від 110 до 80 г/л та зменшенням середньої концентрації гемоглобіну (Нв) в еритроцитах. Це пов'язано з туберкульозною інтоксикацією, витратами заліза на формування репродуктивної системи та менструальної функції. Окрім ЗДА, спостерігали інші дефіцитні стани на тлі туберкульозного процесу: В₁₂-дефіцитну анемію у двох обстежених та зумовлену дефіцитом мікроелементів у однієї з обстежених дівчаток.

Синдром анемічної астенії спостерігали у 27 (77 %) з дівчаток – підлітків, інфікованих мікобактеріями туберкульозу з переданемією та наявним анемічним синдромом, який проявлявся підвищеною втомою – у 15 (55 %), емоційною лабільністю – у 10 (37 %), головним болем – у 19 (70 %), апатією – у 9 (33 %), відставання у фізичному і психічному розвитку в 3 (11 %) обстежених дівчаток-підлітків.

Виявлені стани призводили до погіршення перебігу основного захворювання та зростання частоти ускладнень з боку репродуктивної системи дівчаток-підлітків. Результати досліджень показали, що в 11 (41 %) обстежених дівчаток спостерігали затримку статевого розвитку. Пізні менархе виявлено в 6 (22 %) дівчат, пізні телархе – у трьох, а пізні телархе у двох пацієнток поєднувалося із запізненим менархе. Один випадок вагітності в терміні гестації 7 тижнів на тлі туберкульозного інфікування та анемії II ступеня завершився перериванням. Анемія, зумовлена туберкульозною інфекцією, сприяла зниженню депонування катехоламінів еритроцитами порушенню менструального циклу – масивними та тривалими менорагіями. Олігоменорея траплялася у 4 (15 %) обстежених, менорагія – у 6 (22 %), альгодисменорея – у 12 (44 %) обстежених дівчаток-підлітків. Зміни репродуктивної системи на тлі анемічного синдрому та туберкульозної інтоксикації сприяли подальшому порушенню статевого дозрівання та тривалому періоду лікування в стаціонарі.

Висновки

1. Туберкульозна інфекція в дівчаток-підлітків значно ускладнює формування репродуктивної функції через порушення гемопоєзу та виникнення анемії.

2. Туберкульоз легень на тлі анемії призводить, на нашу думку, до порушень менструального циклу в дівчаток-підлітків, що потребує профілактики та корекції.

Перспективи подальших досліджень. На основі отриманих результатів перспективним є визначення впливу особливостей стану системи гемопоєзу дівчаток-підлітків пубертатного віку, інфікованих мікобактеріями туберкульозу на формування репродуктивної системи, виникнення дисфункціональних розладів, з'ясування чинників ризику, які призводять до патології.

Література

1. Ільницька Л.І. Туберкульоз у дітей та підлітків в умовах епідемії: організаційно-методичні, діагностичні та лікувально-профілактичні аспекти // Педіатрія, акушерство та гінекол. – 2007. – № 6. – С. 16-18.
2. Костроміна В.П., Білогорцева О.І., Деркач О.В. та ін. Інфільтративний туберкульоз у дітей в сучасних умовах // Укр. пульмонол. ж. – 2005. – № 2. – С. 24-27.
3. Мельник В.М. Нова стратегія профілактики, виявлення і лікування туберкульозу: за і проти // Укр. пульмонол. ж. – 1994. – № 4. – С. 12-16.
4. Мельник В.М. Туберкульоз в Україні на сучасному етапі й прогностичні оцінки // Укр. пульмонол. ж. – 1999. – № 3. – С. 61-63.
5. Сіренко І.А. Значимість груп ризику в дитячій фтизіатрії // Пробл. туберкульозу. – 2006. – № 9. – С. 31-33.
6. Фещенко Ю.І. Порівняльні дані про розповсюдженість туберкульозу та ефективність діяльності протитуберкульозних закладів України за 2002 та 2003 рр. – К., 2004. – 67 с.

КЛИНИЧЕСКИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ И ПОСЛЕДСТВИЯ АНЕМИЧЕСКОГО СИНДРОМА У ДЕВОЧЕК-ПОДРОСТКОВ, ИНФИЦИРОВАННЫХ МИКОБАКТЕРИЯМИ ТУБЕРКУЛЬОЗА

С.П.Полевая, Ю.В.Цисар, О.Д.Малетич

Резюме. В статье наведены клинические проявления анемического синдрома у девочек пубертатного возраста, инфицированных микобактериями туберкулеза. Обнаружены нарушения гемопоэза и наличие дефицитных состояний, которые отрицательно влияют на репродуктивную функцию девочек-подростков.

Ключевые слова: туберкулез, репродуктивная функция, девочки-подростки.

CLINICAL MANIFESTATIONS AND CONSEQUENCES OF ANEMIC SYNDROME IN ADOLESCENT GIRLS INFECTED WITH TUBERCULOUS MYCOBACTERIA

S.P.Poliova, Yu.V.Tsysar, O.D.Maletych

Abstract. The paper deals with the clinical manifestation of anemic syndrome in girls of pubertal age infected with tuberculous mycobacteria. The authors have revealed hemopoietic disturbances and the presence of deficiency conditions which exert a negative effect on the reproductive function of adolescent girls.

Key words: tuberculosis, reproductive function, adolescent girls.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – проф. О.В.Кравченко

Buk. Med. Herald. – 2008. – Vol.12, №1.–P.100-101

Надійшла до редакції 5.02.2008 року